

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการฟื้นฟูความสามารถของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑสถานโบราณบ้านบัว ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการการจัดการพิพิธภัณฑสถาน กระบวนการฟื้นฟูความสามารถของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการฟื้นฟูความสามารถของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน มีหน่วยวิเคราะห์ระดับชุมชนโดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผ่านการทำกิจกรรมการจัดการพิพิธภัณฑสถานเป็นหลัก ร่วมกับการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยมีแนวคำถามแบบเปิดประกอบการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่าพัฒนาการการจัดการพิพิธภัณฑสถานแบ่งได้เป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เริ่มคิดพัฒนาพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งมีการขุดค้นเตาโบราณโดยกระบวนการโบราณคดีชุมชน ที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้ชุมชนรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของเตาเผาที่มีในชุมชน รวมทั้งต้องการพัฒนาแหล่งเตาโบราณให้เป็นพิพิธภัณฑสถาน ช่วงที่ 2 เป็นช่วงการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานเตาโบราณบ้านบัว โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชนในการสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งมีเงื่อนไขคือ ให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน แต่การจัดการในช่วงนี้เป็นการจัดการที่รวมศูนย์อำนาจ และเป็นการจัดการจากคนภายนอก ทำให้ชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชน ช่วงที่ 3 เป็นช่วงการเกิดวิกฤติพิพิธภัณฑสถาน และไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ ส่งผลให้ชุมชนขาดกำลังใจและขาดความเชื่อมั่นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของตน และมีหน่วยงานหลายฝ่ายได้ร่วมมือกันเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน และช่วงที่ 4 เป็นการฟื้นฟูความสามารถของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โดยจัดกิจกรรมพิพิธภัณฑสถานเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ จากกระบวนการฟื้นฟูดังกล่าวช่วยแก้ไขปัญหาการจัดการพิพิธภัณฑสถาน ทำให้ชุมชนเกิดกำลังใจ และเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน และสร้างกลุ่มพิพิธภัณฑสถานให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อที่จะสามารถดำเนินการจัดการพิพิธภัณฑสถานต่อไปได้

ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่าการจัดการทรัพยากรมีความเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง คนในชุมชนสามารถเรียนรู้ เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพ และความสามารถในการจัดการตามบริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เห็นว่าควรมีการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม
พิพิธภัณฑสถาน และสร้างให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการพิพิธภัณฑสถาน รวมทั้งมีการสำรวจ
ทรัพยากรวัฒนธรรมอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อที่จะให้เกิดการเชื่อมโยงการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อที่จะให้พิพิธภัณฑสถานเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะ
เสริมสร้างความสามารถของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปสู่มิติอื่น ๆ ต่อไป